

Näringsutskottets yttrande

1984/85: 9 y

om regional utveckling och utjämning (prop. 1984/85: 115)

Till arbetsmarknadsutskottet

Arbetsmarknadsutskottet har berett näringsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1984/85: 115 om regional utveckling och utjämning, avsnitten 3.3.1, 3.3.2, 3.4.1 och 3.4.2, jämte motsvarande delar av elva motioner som har väckts med anledning av propositionen. I de angivna avsnitten av propositionen läggs fram vissa förslag om regionalpolitiska insatser för att främja teknikspridning och företagsutveckling.

De motioner som behandlas här är följande:

1984/85: 2911 av Kersti Johansson (c) och Arne Fransson (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att utvecklingsfondernas utlåningsvillkor förändras i enlighet med vad som anförts i motionen,

1984/85: 2915 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c), såvitt gäller hemställan

4. att riksdagen beslutar att anslaget Regionala utvecklingsinsatser m. m. i sin helhet fördelas till resp. länsstyrelse utan reservation av medel för regeringens disposition,

5. att riksdagen till nytt anslag, Produktutveckling inom det trätekniska området, för budgetåret 1985/86 anvisar ett reservationsanslag av 10 000 000 kr. i enlighet med det som anförts i motionen,

6. att riksdagen till de regionala utvecklingsfonderna m. m. anvisar ett reservationsanslag av 130 000 000 kr. i enlighet med vad som anförts i motionen,

1984/85: 2917 av Stina Gustavsson (c) och Rune Gustavsson (c), vari hemställs att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av regionalpolitiska insatser i Kronobergs län.

1984/85: 2918 av Lennart Bladh m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att medel för teknikspridning skall komma hela landet till del.

1984/85: 2942 av John Andersson (vpk), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts i anledning av regeringens proposition om regional utveckling och utjämning.

1984/85: 2943 av Lars Werner m. fl. (vpk), såvitt gäller hemställan (7) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om teknologins utveckling och spridning.

1984/85: 2948 av Nils-Olof Gustafsson (s) och Margareta Winberg (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om komplettering av utvecklingsresurser för näringslivets förnyelse och utveckling i Jämtlands län.

1984/85: 2951 av Alf Wennerfors m. fl. (m), såvitt gäller hemställan (2) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om spridning av teknik och utbildningsmöjligheter.

1984/85: 2954 av Arne Nygren m. fl. (s), såvitt gäller hemställan att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts

2. om ytterligare forsknings- och utvecklingsarbete i skogslänen,
4. om teknikspridningsinsatser till skogslänen,

1984/85: 2956 av Yvonne Sandberg-Fries m. fl. (s), såvitt gäller hemställan (2) att regionalpolitiskt utvecklingskapital bör få lämnas även i kommunerna Sölvesborg, Karlshamn, Ronneby och Karlskrona,

1984/85: 2962 av Agne Hansson (c) och Gösta Andersson (c), såvitt gäller hemställan (4) att riksdagen beslutar att stödet för regionala insatser för företagsutveckling skall gälla alla län.

Allmänna synpunkter

De avsnitt av proposition 1984/85: 115 som näringsutskottet har beretts tillfälle att yttra sig över utgör endast en liten del av propositionen. Avsnitten innehåller emellertid förslag av betydande principiellt intresse. Förslagen kan ses som uttryck för en strävan att anpassa regionalpolitiken till nya förutsättningar. En sådan omorientering har länge framstått som önskvärd mot bakgrund bl. a. av att tillväxten i ekonomin har avtagit och att det därför har blivit svårare att omfördela industriell verksamhet mellan olika delar av landet i syfte att förbättra den regionala balansen.

Såsom anförts i propositionen blir nu den primära uppgiften att främja utvecklingen av befintliga företag och stödja nyföretagande i de regionalpolitiskt prioriterade delarna av landet. Detta innebär en ändring av regionalpolitikens traditionella inriktning, som är stöd till fysiska investeringar med direkta sysselsättnings effekter. Med en sådan ändrad inriktning kommer det regionalpolitiska stödet att delvis sammanfalla med det industripolitiska stödet, särskilt det som riktar sig till små och medelstora företag. I båda fallen är målet att främja utvecklingen av konkurrenskraftiga företag. I båda fallen sker detta framför allt genom åtgärder för att höja kunskapsnivån i företagen och genom stöd till sådana "mjuka" investeringar i produktutveckling och marknadsföring m. m. som blir allt viktigare för företagens tillväxt.

Näringsutskottet ansluter sig allmänt till vad som sägs i propositionen om vikten av att få till stånd en utveckling av livskraftiga företag även i de regionalpolitiska stödområdena. Utskottet ser det också som angeläget att de regionalpolitiska medlen ges en utformning som är lämpad för det angivna syftet. Härvid bör särskilt erfarenheterna av det industripolitiska småföretagsstödet kunna komma till användning. I betänkandena NU 1984/85: 22 och 23 har utskottet nyligen behandlat en rad frågor rörande detta stöd. Utskottet har därvid tagit ställning till såväl principfrågor om stödets inriktning och omfattning som olika konkreta frågor, bl. a. om de regionala utvecklingsfondernas verksamhet.

Näringsutskottets ställningstaganden utgick från riksdagens beslut våren 1984 om industripolitikens inriktning (prop. 1983/84: 135, NU 1983/84: 42, rskr. 1983/84: 379). Beslutet innebar bl. a. ett treårsprogram för statens industriverk (SIND), innefattande ökade insatser för spridning av ny teknik till de små och medelstora industriföretagen och uppbyggnad av teknisk kompetens hos företagen. Det förutsattes att även det statliga stödet till industrins forsknings- och utvecklingsarbete genom styrelsen för teknisk utveckling (STU) i ökad grad skulle inriktas på de mindre företagen. Vidare innebar beslutet att de regionala utvecklingsfonderna liksom tidigare skulle tjäna som instrument för de statliga insatserna på regional nivå. I samband med 1984 års beslut skedde även vissa förändringar i reglerna för utvecklingsfondernas finansieringsverksamhet i syfte att öka flexibiliteten i verksamheten.

Det ligger i sakens natur att åtgärder av det slag som ingår i 1984 års industripolitiska program kan ge effekter först på något längre sikt. Näringsutskottet håller det emellertid för sannolikt att de statliga insatserna för bl. a. teknikspridning och kompetensuppbyggnad i inte oväsentlig grad har bidragit till den nuvarande dynamiska utvecklingen av de små och medelstora företagen. Med hänsyn härtill biträder utskottet vad som föreslås i proposition 1984/85: 115 om att åtgärder med motsvarande inriktning skall införlivas med det regionalpolitiska stödet.

I sammanhanget bör påpekas att regeringens förslag innebär att de nuvarande regionalpolitiska stödformerna bibehålls samtidigt som nya införs. Näringsutskottet har under de senaste åren haft att behandla åtskilliga motioner med yrkanden om en minskning av antalet stödformer och en samordning av det industripolitiska med det regionalpolitiska stödet. Utskottet har vid sin behandling av dessa yrkanden hänvisat till att pågående översyn av regionalpolitiken kunde väntas leda till att kraven på förenkling och samordning skulle komma att tillgodoses. Det kan nu konstateras att så inte har blivit fallet. Utskottet noterar att det inom regeringskansliet har inletts en översyn av stödsystemen. I sitt nyligen avlämnade betänkande NU 1984/85: 23 (s. 26) har utskottet förutsatt att regeringen på lämpligt sätt håller riksdagen informerad om sitt fortsatta arbete med frågan.

Teknikspridning

I propositionen (avsnitt 3.3.1) görs vissa allmänna uttalanden om teknikspridning i de regionalpolitiskt prioriterade områdena. Föredragande statsrådet pekar bl. a. på att en väl utbyggd infrastruktur inom utbildnings och forskningens område är en viktig förutsättning för en god utveckling i landets olika delar och att den geografiska spridningen av högskoleutbildningen därvidlag har haft stor betydelse. Därefter berörs frågor om de olika former av samverkan mellan regionala organ, högskolor och företag som har vuxit fram på många håll i landet och som har lett till inrättandet av teknikcentra med särskild inriktning på att underlätta spridningen av ny teknik till små och medelstora företag. I propositionen anfördes att de avgörande besluten om inrättande av sådana centra bör fattas av regionala och lokala organ, som har bäst kännedom om förutsättningarna i det enskilda fallet. Länsstyrelserna har emellertid en viktig samordnande roll och kan också medverka i finansieringen genom de projektmedel som ställs till förfogande inom det s. k. länsanslaget till regionala utvecklingsinsatser m. m. Sådant stöd bör, anfördes det, vara av engångskaraktär och inte ha karaktären av driftsstöd.

I sammanhanget erinras om att näringsutskottet under senare år har behandlat ett stort antal motionsyrkanden om direkta statliga bidrag till olika regionala teknikcentra. Utskottet har avstyrkt samtliga dessa yrkanden med hänvisning till att riksdagen normalt inte bör ta ställning till frågor om prioritering av olika regionala insatser. Utskottet kan också ansluta sig till vad som sägs i proposition 1984/85: 115 om att de avgörande besluten om inrättandet av teknikcentra bör fattas på regional nivå och att statligt stöd via länsstyrelserna bör ha karaktären av starthjälp.

Principiella frågor om teknikspridning berörs i motion 1984/85: 2951 från moderata samlingspartiet. Där anfördes att högre utbildning och forskning inte i första hand bör betraktas som ett regionalpolitiskt instrument och att resurserna måste koncentreras till ett begränsat antal orter. Motionärerna ger vidare uttryck för en viss tveksamhet beträffande värdet av regionala teknikcentra. Uppbyggnaden av sådana centra kan enligt deras mening innebära risk för krav på permanent stöd från stat och kommun.

Näringsutskottet vill från sina utgångspunkter ansluta sig till vad som i propositionen sägs om de regionala högskolornas betydelse för teknikspridningen. Mot bakgrund av vad som nyss har anförts om inrättandet av regionala teknikcentra finner utskottet vidare att de farhågor beträffande sådana centra som kommer till uttryck i motion 1984/85: 2951 (m) är överdrivna. De principer för statens insatser för bildandet av teknikcentra som anges i propositionen och som riksdagen föreslås ansluta sig till bör skapa full klarhet hos berörda intressenter om att verksamheten efter ett uppbyggnadsskede måste kunna bedrivas utan statligt stöd. Således ser utskottet ingen anledning för riksdagen att uttala sig i enlighet med yrkandet i motionen.

Allmänna frågor om teknikspridning berörs också i vänsterpartiet kommunisternas partimotion 1984/85: 2943. Där anförs bl. a. att utvecklingen på *data- och elektronikområdet* kan få negativa följder ur regionalpolitisk synvinkel. Motionärerna pekar på att det finns starka tendenser till centralisering i fråga om såväl tillverkning som programkompetens.

Näringsutskottet erinrar om att regeringen, sedan riksdagen på förslag av utskottet (NU 1983/84: 11) i december 1983 begärt ett samlat program på informationsteknologins område, har låtit berörda myndigheter utarbeta ett underlag för ett sådant program. Regeringen väntas komma att redovisa detta underlag jämte sina egna bedömningar i en skrivelse till riksdagen under detta riksmöte.

Näringsutskottet räknar med att frågor av det slag som tas upp i motion 1984/85: 2943 (vpk) kommer att bli belysta i denna skrivelse. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motionen i nu angiven del.

Näringsutskottet övergår härafter till förslaget i propositionen om särskilda medel till regeringens förfogande för *stöd till teknik- och kunskaps-spridning* i regionalpolitiskt prioriterade regioner. Förslaget motiveras med att regeringen bör kunna stödja särskilt angelägna projekt, t. ex. om medelsfrågan inte kan lösas på regional nivå. Som riktlinjer föreslås bl. a. att stöd skall kunna lämnas även i vissa regioner som inte tillhör stödområdet. Vidare föreslås att det statliga stödet, i likhet med vad som gäller för stöd genom länsstyrelserna, skall begränsas till ett initialskede. Stödet förutsätts inte överstiga en tredjedel av den totala insatsen i form av stiftelsekapital c. d.

Det föreslagna stödet utgör en utvidgning av det stöd som under innevarande budgetår har lämnats för fördjupad samverkan mellan småföretag och högskolor och för vilket 5 milj. kr. av länsanslaget har avsatts. Det anges inte vilket belopp som beräknas för det nya stödet under nästa budgetår. Av den del av länsanslaget som enligt propositionen skall stå till regeringens förfogande, nämligen 31 milj. kr. av ett totalt anslag av 488 milj. kr., torde dock ca hälften vara avsedd för stöd till teknikspridning.

I centerpartiets partimotion 1984/85: 2915 yrkas på att länsanslaget i sin helhet skall fördelas till länsstyrelserna. Ett bifall till detta yrkande skulle få till följd att regeringen saknade medel för det föreslagna stödet. Vid behandlingen i näringsutskottet har centerpartiets företrädare bekräftat att yrkandet bör tolkas bl. a. som ett avståndstagande från förslaget om ett centralt av regeringen fördelat stöd. Emellertid finns det enligt centerpartiets uppfattning behov av ett ökat stöd till teknikspridning på regional nivå. Den höjning av länsanslaget som föreslås i ett annat yrkande i partimotionen skulle också ge utrymme härför.

Näringsutskottet finner från sina utgångspunkter att det i propositionen föreslagna stödet till teknikspridning fyller ett angeläget behov. Denna uppfattning grundas på bl. a. de positiva erfarenheterna av det stöd som

under innevarande budgetår har lämnats för fördjupad samverkan mellan småföretag och högskolor. Inom ramen härför har bidrag utgått till verksamhet som är av betydelse inte bara i ett regionalt perspektiv. Exempel härpå är den långsiktiga kunskapsutveckling på småföretagsområdet som bedrivs vid högskolan i Växjö. Mot bakgrund härav anser utskottet det befogat att fördelningen av det föreslagna utvidgade stödet sker centralt av regeringen. Näringsutskottet avstyrker alltså, från denna särskilda synpunkt, yrkandet i motion 1984/85: 2915 (c) om att hela länsanslaget skall fördelas till länsstyrelserna. Utskottet har ingen erinran mot vad som anförs i propositionen om riktlinjer för det nya stödet.

I motion 1984/85: 2915 (c) föreslås vidare att riksdagen anvisar ett särskilt anslag av 10 milj. kr. till *produktutveckling inom det trätekniska området*. Yrkandet grundas på ett förslag av regionalpolitiska utredningen om att 30 milj. kr. under en treårsperiod skall avsättas för att stimulera produktutveckling och vidareförädling hos sågverks- och träförädlingsföretagen i stödområdena. De särskilda medlen skulle utgöra en förstärkning av SIND:s branschprogram för den träbearbetande industrin. Utredningens förslag har inte biträttts av regeringen.

Det ifrågakvarande branschprogrammet, som inleddes budgetåret 1972/73, innefattar stöd till bl. a. utbildning, utredningar, omställningsåtgärder och kollektiva exportfrämjande åtgärder. Inom den treårsram för SIND:s verksamhet som riksdagen fastställde år 1984 har medelsförbrukningen för branschprogrammet beräknats till ca 14 milj. kr. om året. Näringsutskottet har i betänkandet NU 1984/85: 3 (s. 13–15) närmare redogjort för programmet och för de övriga statliga insatserna, bl. a. genom STU, för den träbearbetande industrin. Bl. a. framgår att insatserna till stor del kommer företag inom de regionalpolitiska stödområdena till godo.

Med hänvisning till det anförda avstyrker näringsutskottet motion 1984/85: 2915 (c) i denna del.

Näringsutskottet övergår härefter till att behandla fem motioner i vilka framförs olika yrkanden om den *geografiska fördelningen* av stödet till teknikspridning.

I motion 1984/85: 2917 (c), som behandlar frågor rörande Kronobergs län, anförs bl. a. att det är angeläget att verksamheten vid Teknikcentrum i Växjö kan vidareutvecklas och att staten fortsättningsvis tar sin andel av kostnaderna. I motion 1984/85: 2918 (s) föreslås att medel för teknikspridning skall komma hela landet till del. Motionärerna hänvisar till planer på att inrätta ett s. k. CAD/CAM-centrum i Kristianstads län.

Frågor om Jämtlands län behandlas i motion 1984/85: 2948 (s), i vilken föreslås att särskilda resurser ställs till förfogande för teknikspridning inom länet. Dessa resurser skulle utgöra en ersättning för den upphyggnad av en filial i Östersund till Stiftelsen Industriellt utvecklingscentrum (IUC) som

föreslagits av regionalpolitiska utredningen, ett förslag som regeringen dock inte anslutit sig till.

I motion 1984/85: 2954 (s) berörs den negativa befolkningsutvecklingen i skogslänen. Motionärerna anser att det behövs mycket kraftfulla åtgärder för att vända denna utveckling. I fråga om teknikspridning anføres bl. a. att det krävs särskilda insatser inom data- och elektronikområdet i regionen, exempelvis någon form av ingenjörsutbildning på mellannivå.

Näringsutskottet anser sig inte ha anledning att ta ställning till de angivna motionsyrkandena, som gäller frågor om prioritering mellan olika regioners behov vid fördelningen av de statliga insatserna för teknikspridning. Det torde få ankomma på regeringen och berörda länsstyrelser att utifrån regionalpolitiska överväganden fördela de resurser som riksdagen ställer till förfogande för ändamålet.

I motion 1984/85: 2942 (vpk) begärs en utredning om *industrins forskning och utveckling i de fyra nordligaste länen*. Motionären anser att verksamheten, som i dag är övervägande processinriktad, bör inriktas mot en mer differentierad industristruktur. Om det krävs särskilda åtgärder för att detta skall ske får regeringen och riksdagen inte tveka att skaffa de nödvändiga styrmedlen, anføres det.

Näringsutskottet hänvisar till att betydande insatser har gjorts bl. a. genom Norrlandsfonden för att bredda basen för näringslivet i de nordligaste länen. Fonden har sålunda lämnat stöd till forskning och teknikutveckling, i första hand inom områden som ger möjligheter till utveckling av Norrlands egna naturresurser men även inom bioteknik, medicinsk teknik samt elektronik och data. Vidare har Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB) nyligen avsatt 10 milj. kr. för ett teknikcentrum vid högskolan i Luleå. Utskottet erinrar också om att propositionen innehåller förslag om medel för att förstärka forskning och högre utbildning i Umeå, Luleå och Kiruna.

Mot bakgrund av de insatser som redovisats ser näringsutskottet inget behov av en utredning enligt motionsyrkandet.

Företagsutveckling

Som en bakgrund till de förslag om regionalpolitiska insatser för företagsutveckling som läggs fram i propositionen anför industriministern att investeringar i forskning, utveckling och marknadsföring har kommit att bli allt viktigare för företagen och att ökad vikt bör tillmätas dessa faktorer inom det regionalpolitiska stödsystemet. Näringsutskottet delar, som redan sagts, denna principiella uppfattning.

Innebörden av regeringens förslag är att regionalpolitiska medel från länsanslaget skall kunna användas av länsstyrelserna för det nya ändamålet företagsutveckling vid sidan av de nuvarande stödformerna lokalise-

ringsbidrag, glesbygdssöd och regional projektverksamhet. Enligt förslaget skall företagsutveckling omfatta tre slag av åtgärder, nämligen företagsstimulerande åtgärder, företagsservice inkl. utbildningsinsatser och stöd till produktutvecklings- och marknadsföringsprojekt i form av regionalt utvecklingskapital. De två förstnämnda slagen av insatser skall kunna komma i fråga i hela landet. Utvecklingskapital skall däremot enligt förslaget kunna lämnas enbart inom de regionalpolitiskt prioriterade områdena.

I propositionen föreslås att i princip samma regler skall gälla för regionalt utvecklingskapital som i dag gäller för utvecklingskapital från de regionala utvecklingsfonderna. Denna finansieringsform bygger på riskdelning. Medlen behöver inte återbetalas om projektet i fråga misslyckas; å andra sidan kan fonderna genom royalt få tillbaka ett större belopp än det som har satsats.

De två andra föreslagna formerna av regional företagsutveckling svarar också mot verksamhet som utvecklingsfonderna redan i dag bedriver. I propositionen föreslås därför att länsstyrelserna även beträffande dessa åtgärder skall låta utvecklingsfonderna handha genomförandet av åtgärderna. Sammanfattningsvis kan alltså det föreslagna regionala stödet till företagsutveckling ses som en intensifiering av den verksamhet som utvecklingsfonderna bedriver i hela landet i syfte att främja utvecklingen av de små och medelstora industriföretagen.

Förslaget i propositionen bygger i huvudsak på ett förslag av regionalpolitiska utredningen. Denna ansåg dock att medel borde avsättas direkt till utvecklingsfonderna i de prioriterade länen. Som framgått föreslår regeringen att i stället de berörda länsstyrelserna skall kunna disponera medel för ändamålet från den del av länsanslaget som anvisas till resp. länsstyrelse. Det blir alltså länsstyrelsernas sak att fördela medlen mellan olika ändamål. Härav följer att omfattningen av det nya stödet inte i förväg kan beräknas eftersom den blir resultatet av prioriteringar inom varje län.

I de motioner som näringsutskottet har att yttra sig över har inga invändningar rests mot det föreslagna stödet till regional företagsutveckling. Däremot har centerpartiet i motion 1984/85: 2915 yrkat på att medel för ändamålet skall tillföras utvecklingsfonderna direkt i enlighet med regionalpolitiska utredningens förslag. Motionärerna hänvisar till att centerpartiet tidigare har föreslagit en ökning av medelstillelningen till de regionala utvecklingsfonderna m. m. med 100 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag. Denna anslagsfråga har nyligen behandlats av näringsutskottet, som har avstyrkt ifrågavarande motionsyrkande (NU 1984/85: 22 s. 30). Centerpartiets företrädare i utskottet har reserverat sig häremot (res. 17). I den nu aktuella motionen vidhålls det tidigare yrkandet, varjämte föreslås att ytterligare 30 milj. kr. skall anvisas till de regionala utvecklingsfonderna.

I nämnda betänkande lämnas också en utförlig redogörelse för olika frågor om utvecklingsfonderna. Såvitt gäller fondernas finansieringsverksamhet framgår (s. 23) att efterfrågan på finansieringsformen utvecklingskapital har ökat under de senaste åren.

Näringsutskottet förordar regeringens förslag om regionalpolitiska insatser för företagsutveckling. Erfarenheterna av de regionala utvecklingsfondernas motsvarande verksamhet har i huvudsak varit goda. En intensifiering av insatserna inom de regionalpolitiskt prioriterade områdena kan mot bakgrund härav väntas bidra till utvecklingen av ett konkurrenskraftigt näringsliv i dessa delar av landet.

Näringsutskottet kan inte biträda förslaget i motion 1984/85: 2915 (c) om att medel för regional företagsutveckling skall tillföras utvecklingsfonderna direkt. Avvägningen av olika insatser på regional nivå synes lämpligen böra ske genom länsstyrelserna, i all synnerhet som möjligheterna att öka insatserna för företagsutveckling kan variera mellan länen. Beträffande frågan om medel till utvecklingsfonderna m. m. hänvisar utskottet till sitt ställningstagande i betänkandet NU 1984/85: 22. Motionen avstyrks alltså i ifrågavarande del.

I två motioner framförs önskemål om att stöd i form av regionalpolitiskt utvecklingskapital skall kunna lämnas även utanför de regionalpolitiskt prioriterade områdena. I motion 1984/85: 2962 (c) sägs att sådana insatser skulle vara ett verksamt medel även i Kalmar län. I motion 1984/85: 2956 (s), som gäller förhållandena i Blekinge län, pekas på att de föreslagna reglerna innebär att endast en av länets fem kommuner kan komma i åtnjutande av stödet.

Det ankommer inte på näringsutskottet att uttrycka någon uppfattning om avgränsningen av de områden inom vilka regionalpolitiskt stöd av olika slag kan lämnas. Utskottet vill dock peka på att regeringen, oberoende av stödområdesindelningen, kan ta hänsyn till förhållandena inom varje län vid fördelningen av länsanslaget. Samma gäller vid SIND:s fördelning av medel till de regionala utvecklingsfondernas företagsservice och administration. Utskottet finner alltså inget skäl att biträda motionsyrkandena.

Näringsutskottet tar slutligen upp motion 1984/85: 2911 (c), i vilken föreslås att de regionala utvecklingsfonderna ges möjlighet att lämna stöd till investeringar i lokaler i form av lån till förmånliga villkor. Såvitt utskottet kan finna avser motionärerna införandet av en generell stödform utan särskilt regionalpolitiskt syfte. Med hänsyn bl. a. till angelägenheten av att antalet stödformer begränsas avstyrker utskottet motionen.

Stockholm den 25 april 1985

På näringsutskottets vägnar
NILS ERIK WÅÅG

Närvarande: Nils Erik Wååg (s), Gunnar Nilsson i Stockholm (s), Lilly Hansson (s), Rune Jonsson (s), Sten Svensson (m), Karl-Erik Häll (s), Per Westerberg (m), Jörn Svensson (vpk), Birgitta Johansson (s), Per-Richard Molén (m), Ivar Franzén (c), Bo Finnkvist (s), Lars Ahlström (m), Per-Ola Eriksson (c) och Hugo Bergdahl (fp).

Avvikande meningar

1. Allmänna synpunkter

Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Per-Richard Molén (m), Lars Ahlström (m) och Hugo Bergdahl (fp) anser att den del av yttrandet – under rubriken Allmänna synpunkter – som börjar med "Det ligger" och slutar med "regionalpolitiska stödet" bort ha följande lydelse:

Enligt näringsutskottets uppfattning har industripolitiken genom 1984 års beslut givits en felaktig inriktning. Åtgärder av selektiv natur har i alltför hög grad kommit att prägla de statliga insatserna på området. Statens industriverk (SIND) har tillagts uppgiften att avgöra vilka branscher och företag som är utvecklingsbara och som skall få del av det statliga stödet.

Utskottet anser att den statliga industripolitiken i stället bör baseras på generella åtgärder som varaktigt ökar lönsamheten och omställningsförmågan hos näringslivet. Detta förutsätter en omfattande avreglering och även en rad ändringar av bestämmelser på beskattningens område. Av största vikt är att marknadens funktion inte störs. Vidare bör den nuvarande myndighetsorganisationen på området omprövas framför allt i vad avser SIND:s roll som centralt organ för industri- och regionalpolitiken.

Näringsutskottet har alltså en principiellt kritisk inställning till den av regeringen förda industripolitiken. Härav följer att utskottet inte är berett att allmänt förorda en användning av nuvarande industripolitiska medel i regionalpolitiken. Utskottet kommer i det följande att ge synpunkter på de olika förslagen i proposition 1984/85: 115 utifrån den grundsyn som här har redovisats.

2. Allmänna synpunkter

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser att den del av yttrandet – under rubriken Allmänna synpunkter – som börjar med "Det ligger" och slutar med "regionalpolitiska stödet" bort ha följande lydelse:

Enligt näringsutskottets uppfattning har industripolitiken genom 1984 års beslut i alltför hög grad kommit att präglas av selektiva åtgärder. Man har inte i tillräcklig grad beaktat vikten av att näringslivets och särskilt de mindre företagens arbetsvillkor förbättras genom en omfattande avreglering och genom ändrade skattebestämmelser. Utskottet ställer sig också kritiskt till att statens industriverk (SIND) har givits rollen som centralt organ för industri- och regionalpolitiken. Allmänt bör eftersträvas en mera decentraliserad organisation på området med ökade befogenheter för de regionala utvecklingsfonderna.

Näringsutskottet finner alltså att kritik på vissa punkter kan riktas mot den nuvarande utformningen av industripolitiken. Trots detta ställer sig

utskottet i princip positivt till att åtgärder för att främja teknikspridning och företagsutveckling liknande dem som ingår i det industripolitiska småföretagsstödet införlivas med det regionalpolitiska stödsystemet. En förutsättning är att detta sker på ett sätt som står i överensstämmelse med den decentralistiska grundsyn som utskottet nyss har redovisat. Utskottet återkommer här till i samband med de synpunkter som lämnas i det följande på de olika förslagen i proposition 1984/85: 115.

3. Regionala teknikcentra

Sten Svensson, Per Westerberg, Per-Richard Molén och Lars Ahlström (alla m) anser att den del av yttrandet – under rubriken Tekniskspridning – som börjar med "Näringsutskottet vill" och slutar med "i motionen" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet ansluter sig till vad som anförs i motion 1984/85: 2951 (m) om spridning av teknik och utbildningsmöjligheter. Såsom framhålls i motionen kan det leda till en försämring av kvaliteten hos den högre utbildningen om verksamheten i första hand används som ett regionalpolitiskt instrument. Detta skulle på längre sikt kunna få allvarliga konsekvenser för industrins internationella konkurrenskraft. Även om de mindre högskolorna bör kunna spela en roll för att förmedla ny teknik till företag inom regionen får detta inte ske på bekostnad av deras huvuduppgift. För att kvaliteten på undervisningen vid dessa högskolor skall kunna hållas på en hög nivå bör de ges en fastare anknytning till universitet och högskolor som bedriver forskning.

Utskottet delar också motionärernas uppfattning att den i propositionen förordade metoden för kontakt mellan högskolor och företag, nämligen inrättandet av teknikcentra, är förenad med vissa problem. Sådana centra kan medföra låsningar till en viss institutionell ram. Risker finns också för att verksamheten efter ett uppbyggnadsskede kommer att kräva fortsatta bidrag av offentliga medel i alltför stor omfattning. Detta gäller även om riksdagen såsom näringsutskottet har förordat ställer sig bakom de i propositionen föreslagna principerna för finansieringen av teknikcentra. Det finns alltså skäl för staten att löpande utvärdera erfarenheterna av nuvarande teknikcentra. Utskottet finner det önskvärt att riksdagen genom ett särskilt uttalande till regeringen ansluter sig till vad som här anförts.

4. Data- och elektronikområdet

Jörn Svensson (vpk) anser att den del av yttrandet – under rubriken Tekniskspridning – som börjar med "Näringsutskottet räknar" och slutar med "angiven del" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet vill understryka vikten av att sådana frågor om de regionalpolitiska effekterna av utvecklingen på data- och elektronikområ-

det som berörs i motion 1984/85: 2943 (vpk) blir väl belysta i den skrivelse till riksdagen om informationsteknologin som har aviserats av regeringen. Riksdagen bör genom ett uttalande ansluta sig till vad som här anförts.

5. Stöd till teknik- och kunskapsspridning

Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Per-Richard Molén (m), Ivar Franzén (c), Lars Ahlström (m), Per-Ola Eriksson (c) och Hugo Bergdahl (fp) anser att den del av yttrandet – under rubriken Teknikspridning – som börjar med "Näringsutskottet finner" och slutar med "nya stödet" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet biträder förslaget i motion 1984/85: 2915 (c) om att länsanslaget i sin helhet skall fördelas till länsstyrelserna, vilket överensstämmer med regionalpolitiska utredningens förslag. Utskottet avvisar alltså tanken på en central detaljstyrning av stödet. Det bör ankomma på länsstyrelserna att utifrån sin kunskap av förhållandena inom resp. region avväga behovet av stöd till teknikspridning mot andra behov. Samma uppfattning redovisas i motion 1984/85: 2951 (m), dock utan att något särskilt yrkande om fördelningen av anslaget framförs. Den ökning av länsanslaget som föreslås i de båda nämnda motionerna bör ge utrymme för stöd från länsstyrelserna till angelägna teknikspridningsprojekt. Enligt näringsutskottets mening bör därvid de riktlinjer för stödet som anges i propositionen kunna gälla i tillämpliga delar. Utskottet förordar att riksdagen i ett uttalande ansluter sig till vad som nu anförts.

6. Produktutveckling inom det trätekniska området

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser att den del av yttrandet – under rubriken Teknikspridning – som börjar med "Med hänvisning" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet finner det anmärkningsvärt att regeringen inte har beaktat regionalpolitiska utredningens förslag om särskilda medel för att stimulera produktutveckling m.m. inom den träbearbetande industrin. Såsom redovisas i motion 1984/85: 2915 (c) finns redan förslag till program, som har utarbetats av Träteknikcentrum efter samråd med intressenter i de fyra nordligaste länen. Enligt utskottets mening skulle den föreslagna förstärkningen av insatser för vidareförädling inom träindustrin utgöra en effektiv form av regionalpolitiskt stöd. Utskottet biträder alltså yrkandet i motionen om att riksdagen skall anvisa ett särskilt anslag av 10 milj. kr. för angivna ändamål.

7. Industrins forskning och utveckling i de fyra nordligaste länen

Jörn Svensson (vpk) anser att den del av yttrandet – under rubriken Tekniskspridning – som börjar med "Mot bakgrund" och slutar med "enligt motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

De insatser som har gjorts av staten bl. a. genom Norrlandsfonden har inte kunnat ändra den bristande balansen mellan de fyra nordligaste länen och landet i övrigt såvitt avser fördelningen av industrins forsknings- och utvecklingsverksamhet. Som anförs i motion 1984/85: 2942 (vpk) är verksamheten i de nordligaste länen inriktad på att denna del av landet skall fungera som leverantör av råvaror och halvfabrikat. Näringsutskottet delar motionärens uppfattning att forsknings- och utvecklingsarbetet i stället bör sikta till en differentiering av regionens industristruktur. Både statlig och privatägd industri bör förmås att ta sitt ansvar härför. Utskottet förordar alltså förslaget i motionen om en utredning av frågan. I uppdraget för utredningen bör ingå även att överväga lämpliga styrmedel.

8. Regionalpolitiska insatser för företagsutveckling

Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Per-Richard Molén (m), Lars Ahlström (m) och Hugo Bergdahl (fp) anser att den del av yttrandet – under rubriken Företagsutveckling – som börjar med "Näringsutskottet förordar" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet anser det angeläget att utvecklingen av ett konkurrenskraftigt näringsliv i de regionalpolitiskt prioriterade områdena främjas. Enligt utskottets mening sker detta effektivast genom generella åtgärder inom ramen för den allmänna ekonomiska politiken, skattepolitiken och arbetsmarknadspolitiken. Utskottet ansluter sig till vad som anförs härom i moderata samlingspartiets motion 1984/85: 2951.

Enligt näringsutskottets uppfattning är den typ av åtgärder för företagsutveckling som föreslås i propositionen av jämförelsevis marginell betydelse. Utskottet anser dock att särskilda insatser bl. a. för att stimulera till nyföretagande i de berörda delarna av landet bör prioriteras liksom allmän ekonomisk rådgivning. Mot bakgrund härav biträder utskottet regeringens förslag om att länsstyrelserna skall kunna använda medel ur länsanslaget för sådana ändamål. Av största vikt är därvid att insatserna får karaktären av starthjälp till företagen och att dessa skall kunna leva vidare utan bidrag av offentliga medel. Det är också angeläget att insatserna inte leder till snedvridning av konkurrensen.

Näringsutskottet anser sig också kunna godta att de regionala utvecklingsfonderna i berörda län får svara för genomförandet av sådana åtgärder för företagsutveckling som länsstyrelserna finner angelägna.

Näringsutskottet avstyrker yrkandet i motion 1984/85: 2915 (c) om särskilda medel till utvecklingsfonderna.

9. Regionalpolitiska insatser för företagsutveckling

Ivar Franzén (c) och Per-Ola Eriksson (c) anser att den del av yttrandet – under rubriken Företagsutveckling – som börjar med "Näringsutskottet kan" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet anser emellertid, med instämmande i vad som anförs härom i centerpartiets motion 1984/85: 2915, att medel för företagsutveckling bör tillföras utvecklingsfonderna direkt. Den av regeringen föreslagna ordningen att länsstyrelserna ur länsanslaget skall avsätta medel till fonderna för ändamålet skulle strida mot nuvarande fördelning av ansvaret för fonderna mellan huvudmännen, dvs. landstingen och staten genom SIND. Som framhålls i motionen bör länsstyrelserna och fonderna bedriva sin verksamhet på området i nära samverkan. Fondernas medelstilldelning bör dock som hittills ske direkt. Utskottet tillstyrker yrkandet i motionen om att 30 milj. kr. skall tillföras utvecklingsfonderna, att användas för stöd till nyföretagare och annan företagsservice m.m. i berörda delar av landet. Dessa medel utgör ett tillägg till den ökning med 100 milj. kr. av insatserna för småföretagsutveckling bl. a. genom utvecklingsfonderna som centerpartiet tidigare har föreslagit. Näringsutskottet förordar alltså den i motionen föreslagna ökningen med sammanlagt 130 milj. kr. av medelstilldelningen för angivna ändamål under nästa budgetår.